

Svar till Meyerson:

Per-Martin Meyerson (M) svarar i detta nummer på min artikel "Direktinvesteringar, exporten och sysselsättningen" i Ekonomisk Debatt 5/77. M refererar till den statliga utredning som tillsatts om de internationella investeringarnas näringspolitiska effekter. Mot bakgrund av intresset för sysselsättningsaspekterna finner M att "det är därför viktigt att vissa av de slutsatser som Eklund drar på basis av sina studier inte får stå oemotsagda". M förefaller vara oense med mig på endast en viktig punkt. I min artikel argumenterade jag för en mer avancerad analys av sysselsättnings effekterna av utlandsinveste-

ringar. M däremot är negativ till en sådan fördjupad analys. Han anser att resultatet aldrig "kommer att bli mer än kvalificerade gissningar".

Mina huvudinvändningar gentemot Ms studie och slutsatser var två. För det första, Ms analys av Atlas Copcokoncernen stöder ej hans generella slutsats att samtliga utlandsinvesteringar har positiva effekter på produktivitet och sysselsättning vid svenska moderbolag; jag noterar att M i sin kommentar ej motsäger mig. För det andra framhöll jag att Ms studie tyvärr ej går långt nog, att bestämda slutsatser beträffande sysselsättnings effekter-

na av utlandsinvesteringar ej kan dras av dennes studie. Jag finner med tillfredsställelse att även M ogillar, som han uttrycker det, undersökningar som "mer måste betraktas som partsinlagor än som förutsättningslösa utredningar". Är då inte enda utvägen att med hjälp av empiriska undersökningar söka utföra den mer avancerade analys som problemställningen kräver? Men på denna punkt ger M upp. Han finner att "inte ens avancerade ekonomiska beräkningar av den typ jag refererar till [Freeman & Frank] kan vara till någon avgörande hjälp". Gör M inte sig själv en otjänst här? Varför skulle inte Ms egna fallstudier kunna utgöra en god bas just för en djupare analys?

Storleken av exportersättningen — den export som eventuellt försvinner till följd av en utlandsinvestering — ställd mot exportalstringen, bestående i första hand av insatsvaror, bestämmer i huvudsak netto-sysselsättningseffekterna i Freeman & Frank's modell. Exportalstringen är relativt lätt att identifiera. Exportersättningen är svårare att uppskatta. Den senare bestäms av jämförelsen mellan å ena sidan priset per färdig produkt tillverkad i Sverige och saluförd på exportmarknaden och å andra sidan priset för samma produkt tillverkad vid dotterbolag i utlandet och saluförd därstädes. Uppgifter beträffande den utländska efterfrågans pris känslighet samt koncernens prispolitik behövs även. Koncernens prissättning avspeglar ej nödvändigtvis målet att maximera koncernvinsten på kort sikt och förvisso är prispolitiken — påläggs- eller vinstmarginalen — en osäkerhetsfaktor vid skattningen av hemmabaserad produktion som skulle kunna avsättas på utlandsmarknaderna. Måhända är det just efterfrågans priselasticitet och koncernens prispolitik

som M syftar på när han finner att "man kan däremot inte med någon större säkerhet bestämma skillnader i de försäljningsvolymerna som de olika alternativa projekten ger".

Men det är möjligt att på företagsnivå i efterhand (ex post) söka skatta ett intervall för exportersättningen och relatera detta till volymen tillverkade färdigprodukter vid dotterbolaget i utlandet. Dessutom kan Freeman & Frank's modell förbättras, bl a bör — som jag framhållit i min artikel — hänsyn tas även till inkomsteffekten. Jag tror att M och jag är ense om att man bör söka kvantifiera det förväntade positiva sambandet mellan å ena sidan en högre omsättning och vinst för hela koncernen till följd av utlandsinvesteringen och å andra sidan en högre investeringsnivå än som annars skulle ha varit fallet vid moderbolaget, tex för forskning och utveckling av förbättrade eller nya produkter. A priori är jag inte övertygad om att denna mer avancerade analys utförd för Atlas Copco koncernen behöver leda till det negativa resultat beträffande nettosysselsättningseffekten för denna koncerns svenska delar som M redovisar i sin studie. Låt oss vara ense om att ett större mått av kunskap om direktinvesteringarnas näringspolitiska effekter ger mindre utrymme för tyckande och partsinlagor. Samtidigt ökar förutsättningarna för en genomtänkt ekonomisk politik på detta viktiga område.

Fil lic *Per Eklund*
Riksbanken

Referenser

Freeman, R. H., & Frank, R. T., [1975], "Multinational Corporations and Domestic Employment", *stencil* Cornell University, USA